

MUISTIO

KOHEESIO 2021+ TYÖRYHMÄN 17. KOKOUS

Aika: 29.10.2020. klo 13:00-15:30

Paikka: Skype-kokous

Läsnä:

Johanna Osenius, pj
Alasentie Jukka, Pirkanmaan liitto
Ekdahl Päivi, Lapin liitto
Heiniluoma Jari, Parkanon kaupunki
Huuskonen Mikko, TEM
Hämäläinen Päivi, STM
Järvinen Harri, SAK
Kerkkänen Anu, YM
Keränen Petri, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
Laine Hilikka, Keski-Suomen ELY-keskus
Lämsä Rauno, VM
Muilu Tommi, Hämeen ELY-keskus
Mäkinen Annukka, Kuntaliitto
Niemi Merja, OKM
Pikkarainen Mika, TEM
Pulliainen Juha, Etelä-Savon ELY-keskus
Ruippo Juha, MTK
Saari Timo, Pohjanmaan ELY-keskus
Sihvola Sanna, MMM
Sirkjärvi Leena, LVM
Vehreävesa Satu, Pohjois-Savon liitto
Yltiö Mauri, YM

Asiantuntija:

Vähä-Sipilä Mikko, TEM

Muut:

Jaana Valkokallio, Harri Ahlgren, Eliisa Hujala, Sirpa Hautala, Sirpa Liljeström, Milla Ohrankämmen, Jenni Hyvärinen, Tapani Kojonsaari, Martta Viitaniemi, Helinä Yli-Knuutila, Pasi Rantahalvari, Mikko Vähä-Sipilä /TEM
Päivi Keisanen/Pohjois-Pohjanmaan liitto, Tiina Huotari/Uudenmaan liitto

tettavuuden parantamista. Hän painotti, että TKI-rahoituksen puute ja elinkeinoelämän monopolistaminen on nostettava paremmin esiin. Ohjelmatekstissä mainittu innovaatiojohtajuus on Lämsän mukaan mennyttä. ET:ssa 3.3. mainitut pienet tieliikenneinfrat eivät auta saavutettavuutta. Keinovalikoimaan tulee monipuolistaa laajakaistan ja palvelujen saavutettavuuden osalta. Lämsä totesi, että kiertotalouteen pitäisi lisätä lähituotanto. Hän piti valitettavana, että arktisuus jäänyt liian vähälle huomiolle. Lämsä näki, että osaamisen lisäämisessä ei riitä korkeakoulutusta vaativien työpaikkojen lisääminen vaan tarvetta on myös palvelualan työpaikkojen luomiseen. Lämsä esitti, että käytettyjä termejä esim. resurssiviisaus tulee avata. Hän kysyi, tul-laanko ohjelmassa huomioimaan hallituksen valmisteilla oleva liikennepäästöjen vähentämiseen liittyvä strategia. Pilottien ja demojen sijaan on korostettava liiketoiminnan syntymistä.

Päivi Ekdahl Lapin liitosta halusi erityisesti tukea Keräsen puheenvuorossaan nostamia kommentteja. ET 2.4. sisällön kunnianhimon tasoa on nostettava. Siihen on lisättävä innovatiivisuutta ja elinkeinoelämänlähtöisyyttä. Ekdahl totesi, että ympäristöinfraassa on huomioitava sama elinkeinokykentä liittyvä vaatimus kuin ALKE-lakiluonnoksen liikennehankkeissa. Ekdahlin mielestä arktisuus näkyy jossakin määrin hyvin mutta sitä tulisi vielä huomioida toimenpiteissä. Hän korosti, että vaikka alkuperäiskansa saamelaiset on huomioitu ohjelmakokonaisuudessa ja esim. elinkeinojen osalta, tulee vielä lisätä saamelaisten perinnetiedon hyödyntäminen ET:ssä 2.4.

Leena Sirkjärvi LVM:stä totesi, että ohjelma on hyvin edennyt. Hän totesi viime aikaisiin tapahtumiin liittyen, että ET:n 1.2. digitalisation kehittämisessä voisi näkyä vahvemmin tietoturva. Hän pohti tarkoittavtko mainitut digitaaliset matkaketjut esim. lippujärjestelmiä. Sirkjärvi totesi, että tulisi selvittää mitä uusiutuvilla ja vaihtoehtoisilla voimanlähteillä ET:ssä 2.1. tarkoitetaan. Hän pohti vielä, onko ohjelmassa nyt mukana vaihtoehtoiset liikenteen energiamuodot. Myös Sirkjärvi painotti, että indikaattoreita tulee vähentää.

Satu Vehreävesa Pohjois-Savon liitosta kysyi mahdollistaako ET:n 2.1. muotoilu ” tuetaan tutkimusperusteisten hiilineutraalien ratkaisujen, toimintamallien sekä demonstraatio-, tutkimus-, pilotointi- ja oppimisympäristöjen kehittämistä, käyttöönottoa ja yhteiskäyttöä” kuntien omat hankkeet vai pitääkö olla aina kyseessä yhteistyöhanke muiden kanssa.

Timo Saari Pohjanmaan ELY-keskuksesta totesi, että ohjelman kuvaukseen tarvitaan yksinkertaistamista. Hän on huolissaan siitä, saadaanko riittävän isoja kokonaisuuksia aikaan. Tämä tulisi olla strategisena tavoitteena.

Merja Niemi näki tärkeänä, että älykkään erikoistumisen strategiat kytkeytyvät kansalliseen tiekarttaan ja TKI:tä voidaan tehdä yhteistyönä. Hän viittasi Lämsän puheenvuoroon osaamisen toimintalinjasta todeten, että korkeakoulutuksen saavutettavuustyöstä saadaan ensi vuoden puolella tarkemmin tietoja.

Hilkka Laine Keski-Suomen liitosta korosti, että ET:ssa 2.4. on otettava paremmin yritysnaökulmaa mukaan. Hän totesi, että kestävät, innovatiiviset hankinnat tulee tuoda mukaan koko ohjelmaan läpileikkaavana toimintana.

Puheenjohtaja kiitti keskustelusta ja vastasi, että laajakaistan osalta on tehty työnjakoa uusien välineiden kanssa. RRF:ssä on aikaa 2026 vuoteen asti toteuttaa hankkeita. Hän totesi myös, että periaatteessa voidaan pitää takaporttia laajakaistahankkeiden rahoittamiseen auki JTF:n osalta. Puheenjohtaja korosti, että elinkeinoelämälähtöisyys on punaisena lankana ET:ssa 2.4. samoin kuin muussakin ohjelmassa. Hän totesi myös, että kaikkeen toimintaan liittyy TKI- tai liiketoiminta. Pelkkiä kuntien investointihankkeita ei tueta. Ahlgren vastasi kestävästä hankinnoista, että maininta on ohjelmaa kattavana lisätty strategiatekstiin sen lisäksi, että se on esillä myös osin erityistavoitteissa.

Sirpa Liljeström esitteli ESR:n sisältöjä ja erityisesti jatkovalmistelun pohjaksi menoluokkia, joiden osalta hän korosti, että kaikkien alueiden (alueluokkien) ei ole välttämätöntä valita laajalla valikoimalla vaan voidaan valita vain oman alueen (uusimaa ja NSPA) kannalta keskeisimmät. Liljeström kuvasi myös uuden lasten köyhyyteen liittyvän toimintalinjan valmistelua ja sisältöä tarkemmin.

Puheenjohtaja kiitti tiivistä esittelystä ja avasi keskustelun ESR:stä.

Juha Pulliainen Etelä-Savon ELY-keskuksesta kysyi, onko lasten köyhyyden toimeenpano alueellista vai valtakunnallista.

Merja Niemi totesi, että kohderyhmien osalta on tehty jaottelua erityistavoitteiden kesken. OKM tulee palaamaan kommentissaan kohderyhmistä niin, että työelämän kehittäminen olisi nähtävä laajemmin eli huomioiden myös työttömät.

Rauno Lämsä korosti, että pitäisi vielä pyrkiä pohtimaan mihin fokusoidaan erityistavoitteissa. Hän nosti esiin monipaikkaisuuden merkityksen. Lämsä kysyi, miten erotellaan kolmansien maiden kansalaiset ja ulkomaalaiset. Hän pohti mitä lisäarvoa ESR tuo normaaliin toimintaan osaamisen erityistavoitteessa

Liljeström vastasi, että lasten köyhyyteen liittyvän toiminnan toimeenpanomallin alustava hahmottelu on käynnissä tavoitteena mahdollisemman yksinkertainen hallinto. Mietinnässä on kokonaan kattava hanke. Kohderyhmään kuuluvat lapset kartoitettaisiin paikallisesti. Toiminta tulisi kytkeä alueella toteuttavaan muuhun yhdenvertaisen osallisuuden toimintaan, jotta voidaan tukea myös koko perhettä. Liljeström totesi, että kolmansien maiden ja ulkomaalaisten erottelu lähtee komission aloitteesta.

Puheenjohtaja päätti keskustelun pyytämällä tiiviit kommentit 6.11.mennessä Valkokalliolle, Ahlgrenille ja Liljeströmille.

4. JTF

Pasi Rantahalvari esitteli valmistelun tilannetta. Seuraava neuvottelu komission kanssa 5.11. tavoitteena laajentaa aluetta siirtymäalueelle. Komissio ei ole ollut kovin ymmärtäväinen Suomen pyrkimyksille tähän mennessä. Laajennuksen perusteluita varten YM:n ja TEM:n perustama task force tekee työtään.

Rantahalvari kuvasi JTF:ää osaksi siirtymää hiilineutraaliin Eurooppaan. Se toteutuu niin, että luodaan kansallinen sitoumus päästövähennykseen. JTF on tietynlainen kompensatio niille alueille, joilla kansallisen siirtymäsitoumuksen negatiiviset vaikutukset kohdentuvat mutta eivät suoraan kohdistu suoraan siihen teollisuuteen tai elinkeinoon, johon sitoumus liittyy. Hän listasi JTF:n keskeisinä toimina elinkeinojen monipuolistamisen, aluetalouden vahvistamisen sekä uusien liiketoimintamahdollisuuksien ja työpaikkojen luomisen.

Rantahalvari esitti maakunnille epävirallisen tehtäväpyynnön, jonka mukaan maakuntia pyydetään esittämään kolme - viisi tärkeintä tukikelpoista toimea artiklasta 4 ja arvioimaan turvetuotannon vähenemisen taloudellisista ja sosiaalisista vaikutuksista. Vastaukset toimitetaan suoraan Pasille sähköpostilla viimeistään 6.11. Keskeisen tuettavan toiminnan ehdotuksissa on huomioitava sekä EAKR- että ESR-tyyppiset toiminnat. Siirtymän vaikutuksia on tärkeä pohtia yhdessä esim. maaseututoimijoiden kanssa. Kaikki maakunnat voivat vastata. Vastauksia laaditaan liittojen ja ELY-keskusten yhteistyössä.

Lopuksi Rantahalvari esitteli komission tarjoaman konsulttituen toimintamallin.

Puheenjohtaja täsmensi, että komission konsulttituki koskee vain alkuperäistä komission esityksen mukaista 10 maakuntaa.

Jukka Alasentie Pirkanmaan liitosta mainitsi, että jos puhutaan turpeen käytöstä luopumisesta, on isoja perusteluja tuelle ELSA-alueella, jossa turvetta nimenomaan käytetään paljon. Perusteluna komission suuntaan pitäisi olla, että Uudenmaan jälkeen kaikki alueet kuuluvat Manner-Suomessa siirtymäalueeseen eli tässä mielessä samaan luokkaan. Hän korosti, että tulisi katsoa JTF ja normaali siirtymäaluerahoitus kokonaisuutena aluekehityksen varojen jaossa.

Rantahalvari vastasi, että samaa kehittyneisyysasteluokkaperustelua on jo käytetty komission suuntaan ja jatketaan edelleen. Turpeen käytön osalta hän piti nostoa hyvänä. Jos turpeen käytön luopumisella on selviä negatiivisia vaikutuksia työllisyyteen tms., voidaan miettiä argumenttia eteenpäin.

Päivi Keisanen kysyi, onko asetusneuvotteluissa luovuttu EAKR:n ja ESR:n rahoituksen siirtovelvollisuudesta.

Timo Saari kysyi, voiko JTF:stä tukea kasvihuoneviljelyn energiajärjestelmässä turpeen poistosta aiheutuvia korvaavia investointeja?

Rantahalvari vastasi, että lähtökohtaisesti kasvihuoneviljelijät eivät tukea saa. Hän painotti, että nyt on hyvä nostaa vastaavia haittavaikutuksia esille toimitettavissa maakuntien vastauksissa huomioiden vaikutusten mittaluokka maakuntatasolla. JTF-asetuksen valmistelu on kesken. Rantahalvari arvioi, että pakollista siirtovelvollisuutta ei tulisi, sillä sekä parlamentti ja neuvoston jäsenmaista merkittävä osa eivät sitä kannata.

Puheenjohtaja summasi, että pyydettyyn tehtävään kootaan vastaukset maakuntavetoisesti. Työryhmässä mukana olevat vievät asiaa alueilla eteenpäin. Myös ministeriöt ja järjestöt voivat toimittaa ajatuksiaan tukemaan valmistelua.

5. RRF

Mikko Vähä-Sipilä esitteli valmistelua. EU:n linjaukset vihreä siirtymän osuus 37 prosentin ja digitaalisuuden edistämisen 20 prosenttiin sopivat hyvin Suomen linjauksiin RRF:n mukaisen Kestävän kasvun periaatelinjauksiin. Laaja kuulemiskierros päättyi 28.10. loppuwebinaariin. Kuulemisen tuloksista on tulossa tiivistelmä.

Valmistelussa ollaan siirtymässä kuulemisesta kirjoitusvaiheeseen. Seuraavaksi käsillä on selonteon laatiminen eduskunnalle marraskuun loppuun mennessä. Sen ohella on käynnistetty varsinaisen ohjelman laatiminen. Keskustelu komission kanssa on aloitettu mutta se on vielä varsin yleisellä tasolla. Kuulemisen aikana saadut aloitteet ovat tärkeitä jatkovalmistelussa.

Puheenjohtaja kiitti esittelystä ja totesi, että eri välineiden toimien täydentävyys ja toimeenpanojärjestelmä askarruttavat.

Vähä-Sipilä totesi, että toimeenpanojärjestelmässä pyritään hallinnollisesti kevyeen menettelyyn. Tämän hetkinen näkemys on, että se ei vaatisi uutta lainsäädäntöä vaan toimeenpano tapahtuisi valtion talousarvion kautta olemassa olevien välinein. Välittävien tahojen osalta ei ole vielä linjauksia mutta koska puhutaan valtakunnallisesta ohjelmasta esimerkiksi Business Finland ja Suomen Akatemia voisivat toimia rahoituksen välittäjinä. Vähä-Sipilä totesi, että vielä ei ole näkemystä esimerkiksi ELY-keskusten roolista.

Puheenjohtaja totesi tässä kohtaa, että vielä ei ole vastausta siihen, voidaanko resursoida erikseen Kestävän kasvun ohjelman rahoitusta välittävien tahojen toimintaa.

Satu Vehreävesa näki vielä epäselvänä, miten kuulemisen aikana tulleita esityksiä ja aloitteita valmistellaan eteenpäin.

Annukka Mäkinen Kuntaliitosta yhtyi Vehreävesan kysymykseen. Hän kertoi, että kentällä on epäselvyyttä siitä mitä valmistelussa haetaan. Toisaalta puhutaan isoista kokonaisuuksista ja toisaalta mennään jo konkreettiselle hankepuolelle. Mäkinen kysyi, missä vaiheessa otetaan esille nopeasti käynnistettävät hanke-esitykset.

Vähä-Sipilä vastasi, että selontekoon tai ohjelmaan ei tuoda hankekohtaisia detaljeja eikä hankelistauksia. Ohjelmaa lähdetään toteuttamaan kilpailullisin menettelyin ensi vuoden 1. puoliskolla edellyttäen, että EU-tasolla asetukset ovat valmiit. Kuulemisvaiheessa on ollut tarve saada kuva riittävästä hankepopulaatiosta, jotta voidaan pohjustaa kokonaisuuksia.

6. Muut asiat

Puheenjohtaja totesi, että työryhmän toimikauden jatko on tarpeen. TEM valmistelee tästä päätöksen. Samassa yhteydessä voidaan päivittää tarvittavia jäsenmuutoksia. Niistä pyydetään toimittamaan tietoa 15.11. mennessä Päivi Piittisjärvelle.

7. Seuraava kokous 17.12.

Puheenjohtaja totesi seuraavan kokouksen. Hän totesi, että jatkossa työryhmän keskustelu painottuu JTF:ään ja eri välineiden kokonaisuuteen.

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja kiitti esittelijöitä ja jäseniä ja päätti kokouksen 15:32.